२५

वामदेवो गौतमः। इन्द्रः। त्रिष्टुप्

को अ॒द्य नर्यो॑ दे॒वका॑म उ॒शन्निन्द्र॑स्य स॒ख्यं जु॑जोष।
को वा॑ म॒हेऽव॑से॒ पार्या॑य॒ समि॑द्धे अ॒ग्नौ सु॒तसो॑म ईट्टे॥ ४.०२५.०१

कः। अद्य- इदानीम्। नर्यः- सर्वनरहितः। देवकामः। उशन्- इच्छन्। इन्द्रस्य- ईशनाधिदैवतस्य। सख्यम्- मैत्रीम्। जुजोष- सेवते। कः। वा। महे- महते। पार्याय- तारकाय। अवसे- रक्षणाय। अग्नौ- पावके सर्वभूतहितक्रतौ। समिद्धे- सम्यगुद्दीपिते। सुतसोमः- रसनिष्पादकः सन्। ईट्टे- इन्द्रं मन्त्रैः स्तौति॥१॥

को नो॑नाम॒ वच॑सा सो॒म्याय॑ मना॒युर्भ॑वति॒ वस्त॑ उ॒स्राः।
क इन्द्र॑स्य॒ युज्यं॒ कः स॑खि॒त्वं को भ्रा॒त्रं व॑ष्टि क॒वये॒ क ऊ॒ती॥ ४.०२५.०२

कः। वचसा- मन्त्रेण। सोम्याय- रससम्पन्नाय। ननाम- नमश्चक्रे। मनायुः- मननकामः। वा। भवति। उस्राः- चिद्रश्मीन्। वस्त- निवासयति। कः। इन्द्रस्य- विषयेन्द्रियवासनेशनाधिदैवतस्य। युज्यम्- योगम्। वष्टि- कामयते। कः। सखित्वम्- मैत्रीम्। कः। भ्रात्रम्- सौभ्रातृकं वष्टि। कवये- क्रान्तदर्शिन इन्द्राय। कः। ऊती- तर्पणाय वष्टि॥२॥

को दे॒वाना॒मवो॑ अ॒द्या वृ॑णीते॒ क आ॑दि॒त्याँ अदि॑तिं॒ ज्योति॑रीट्टे।
कस्या॒श्विना॒विन्द्रो॑ अ॒ग्निः सु॒तस्यां॒शोः पि॑बन्ति॒ मन॒साविवेनम्॥ ४.०२५.०३

कः। देवानाम्- द्योतनशीलानामिन्द्रादीनाम्। अवः- रक्षाशक्तिम्। अद्य- इदानीम्। वृणीते- वृणुते। कः। आदित्यान्- अखण्डप्रकृतिजान्। अदितिम्- अखण्डप्रकृतिम्। ज्योतिः। ईट्टे- स्तौति। कस्य। सुतस्य- निष्पादितस्य। अंशोः- रसस्य सोमस्य। अश्विनौ- प्राणेशनाधिदेवते। इन्द्रः- इन्द्रियेशनाधिदेवता। अग्निः- सत्क्रतुः। मनसा- चित्तेन। अविवेनम्- यथाकामम्। पिबन्ति- अनुभवन्ति॥३॥

तस्मा॑ अ॒ग्निर्भार॑तः॒ शर्म॑ यंस॒ज्ज्योक्प॑श्या॒त्सूर्य॑मु॒च्चर॑न्तम्।

य इन्द्रा॑य सु॒नवा॒मेत्याह॒ नरे॒ नर्या॑य॒ नृत॑माय नृ॒णाम्॥ ४.०२५.०४

यः। इन्द्राय- परमेश्वराय। सुनवाम- रसनिष्पादनं कुर्याम्। इति- एवम्। आह- वदति। तस्मै। नर्याय- सर्वनरहिताय। नृणां नृतमाय- अतिशयेन वीराय। नरे- मनुष्याय। भारतः- हव्यभरणशीलः। अग्निः। शर्म- भद्रम्। यंसत्- यच्छेत्। उच्चरन्तम्- उद्यन्तम्। चिदाकाशे चरन्तमित्याध्यात्मिके। सूर्यं- सवितारम्। आत्मानमित्याध्यात्मिके। ज्योक्- दीर्घम्। पश्यात्- पश्येत्॥४॥

न तं जि॑नन्ति ब॒हवो॒ न द॒भ्रा उ॒र्वस्मा॒ अदि॑तिः॒ शर्म॑ यंसत्।

प्रि॒यः सु॒कृत्प्रि॒य इन्द्रे॑ मना॒युः प्रि॒यः सु॑प्रा॒वीः प्रि॒यो अ॑स्य सो॒मी॥ ४.०२५.०५

तम्- अमुम्। दभ्राः- अल्पाः। बहवः- प्रभूताः। न- च। न। जिनन्ति- हिंसन्ति। अस्मै- एतस्मै। अदितिः- अखण्डप्रकृतिः। उरु- विस्तीर्णम्। शर्म- मङ्गळम्। यंसत्- प्रयच्छति। सुकृत्- पुण्यकृत्। प्रियः। इन्द्रे- परमेश्वरे। प्रियः। मनायुः- इन्द्रमननकामः। प्रियः। सुप्रावीः- शोभनतर्पकः। अस्य- एतस्येन्द्रस्य। सोमी- रससम्पन्नोऽयमुपासकः। प्रियः॥५॥

सु॒प्रा॒व्यः प्राशु॒षाळे॒ष वी॒रः सुष्वे॑ः प॒क्तिं कृ॑णुते॒ केव॒लेन्द्रः॑।

नासु॑ष्वेरा॒पिर्न सखा॒ न जा॒मिर्दु॑ष्प्रा॒व्यो॑ऽवह॒न्तेदवा॑चः॥ ४.०२५.०६

एषः- अयम्। वीरः- समर्थ इन्द्रः। सुप्राव्यः- शोभनतर्पकस्य। प्राशुपाट्- शत्रुभिभविता भवति। इन्द्रः। सुष्वेः- रसनिष्पादकस्य। पक्तिम्- पक्वं हव्यं भावनं वा । केवला- असाधारणम्। कृणुते- कुरुते। असुष्वेः- समर्पणरहितस्य। न आपिः- नाप्यः। न सखा। न जामिः- न बन्धुः। अवाचः- वेदविरोधिनः। दुष्प्राव्यः- इन्द्रतर्पणविरोधशीलस्य। अवहन्ता- नाशको भवति॥६॥

न रे॒वता॑ प॒णिना॑ स॒ख्यमिन्द्रो॒ऽसु॑न्वता सु॒तपाः सं गृ॑णीते।

आस्य॒ वेदः॑ खि॒दति॒ हन्ति॑ न॒ग्नं वि सुष्व॑ये प॒क्तये॒ केव॑लो भूत्॥ ४.०२५.०७

रेवता- धनयुक्तेन। पणिना- लोभिना। असुन्वता- समर्पणरहितेन। सुतपाः- शोभनतपःसमन्वितः। इन्द्रः। सख्यम्- मैत्रीम्। न सं गृणीते- न प्रशंसां कुरुते। अस्य- एतस्य लोभिनः। वेदः- धनं ज्ञानं वा। आ खिदति। नग्नम्- निरर्थकं धनम्। हन्ति- नाशयति। सुष्वये- रसनिष्पादकाय। पक्तये- पक्वं कुर्वते। वि- विशेषेण। केवलः- असाधारणः। भूत्- भवतु ॥७॥

इन्द्रं परेऽवरे मध्यमास इन्द्रं यान्तोऽवसितास इन्द्रम्।
इन्द्रं क्षियन्त उत युध्यमाना इन्द्रं नरो वाजयन्तो हवन्ते॥ ४.०२५.०८

इन्द्रम्। परेवरे मध्यमासः- उत्तमाधममध्यमाः। इन्द्रम्। यान्तः- गच्छन्तः। इन्द्रम्। अवसितासः- निविष्टाः। इन्द्रम्। क्षियन्तः- निवसन्तः। उत- अपि च। युध्यमानाः- वृत्रैर्युद्धयन्तः। इन्द्रम्। नरः- नेतारः। वाजयन्तः- बलमिच्छन्तः। हवन्ते- आह्वयन्ति ॥८॥